

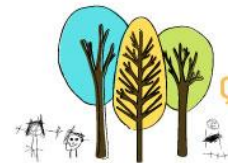
6 ŞUBAT DEPREMLERİNİN İKİNCİ YILINDA ADİYAMAN'DA ÇOCUKLARIN DURUMU: BİLGİ NOTU

ŞUBAT 2025

FİSA ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ

DESTEKLERİYLE

ÇOCUK HAKLARI
merkezi

GİRİŞ

6 Şubat 2023'te meydana gelen depremler çocukların yaşamında derin ve kalıcı etkiler bıraktı. İkinci yılı geride bırakırken fiziksel yıkımın ötesinde çocukların barınma hakkı, eğitim hakkı, güvenliği, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı ve adalete erişim gibi temel hakları açısından ciddi sorunlar devam ediyor. Depremi ikinci yılında çocuk hakları alanında yapılan çalışmalar ve sahadaki gözlemler, bu sorunların büyük ölçüde çözülmediğini ve bazı alanlarda daha da derinleştiğini gösteriyor.

Bu bilgi notu; FİSA Çocuk Hakları Merkezi tarafından yayınlanan birinci yıl raporunun devamı niteliğindedir ve Adıyaman'da yaşayan çocukların durumunu depremin ikinci yılında güncelleyerek; barınma hakkı, eğitim hakkı, çocuk güvenliği ve cezasızlık başlıkları altında yaşanan hak ihlallerini görünür kılmak ve bu yolla hızlı çözümlerin geliştirilmesine katkı vermek amacıyla hazırlanmıştır.

Bilgi notunda geçici barınma alanlarında ve yeniden inşa süreçlerinde yaşanan belirsizlikler ve riskler ele alınırken, eğitim alanında, depremin ardından geçen iki yılda okulların fiziki durumu, eğitime erişimde yaşanan güçlükler incelenmektedir. Çocuk güvenliği başlığında ise barınma alanlarında, kentsel ve kırsal alanlarda ve eğitim ortamlarında çocukların maruz kaldığı riskler değerlendirilmektedir. Cezasızlık başlığında da depremde yıkılan binalarda yaşanan yaşam kayıpları ve yaralanmalara ilişkin açılan davalar, çocukların hak ihlallerine karşı adalet mekanizmalarına erişimindeki engeller ve bu alandaki ihmaller ele alınmaktadır.

Bu bilgi notu sahadan elde edilen veriler, basına yansıyan haberler, kamu kurumları ve sivil toplum örgütlerinin raporları ve uzman görüşlerinden oluşuyor.

**Yaşamını kaybeden,
yerinden edilen ve
iki yılın ardından hâlâ haklarına,
özgürlüklerine, adalete erişemeyen
tüm çocuklara saygıyla...**

**Çabamız;
depremin
çocuklar üzerindeki
yıkıcı etkilerini unutturmamak,
onların yeniden güçlenmesini
desteklemek ve
bir daha
hiçbir çocuğun yaşamını
kaybetmemesi için,
çocukların hak ve
özgürlüklerini savunarak;
çocuk haklarına duyarlı,
kapsayıcı ve sürdürülebilir
politikaların hayata
geçirilmesine
katkı sunmak içindir.**

İçindekiler ;

04

Çocuğun Yaşam Hakkı

Önlenebilir Çocuk Ölümleri ve Kayıp Çocuklar

08

Çocuğun Barınma Hakkı

Geçici Barınma Alanları, Yeniden İnşa ve Konutlara Geçişin Durumu

11

Çocuğun Sağlık Hakkı

Sağlık Hizmetlerine Erişim

13

Çocuğun Eğitim Hakkı

Eğitim Ortamları, Erişim, Eğitim Politikalarının Etkileri

14

Çocuğun Korunması ve Çocuk Güvenliği

16

Cezasızlıkla Mücadele – Hesap Verilebilirlik

Deprem Davaları

ÖNLENEBİLİR ÇOCUK ÖLÜMLERİ ve KAYIP ÇOCUKLAR

ÇOCUĞUN YAŞAM HAKKI

6 Şubat depremlerinde 11 ilde (Adana, Adıyaman, Antep, Diyarbakır, Elâzığ, Hatay, Kilis, Malatya, Maraş, Osmaniye ve Urfa) 120 bin kilometrekarelik alanda, 124 ilçe, 6 bin 929 köy ve mahalle ağır yıkıma uğradı. 53 bin 537 kişi yaşamını kaybetti.¹ Yaşamını kaybedenlerden kaçının çocuk olduğuna dair ise aradan geçen iki yılda herhangi bir bilgi paylaşılmadı.

Yaşam hakkını koruma yükümlülüğü devletlerin güvencesi altındadır. Çocuğun yaşam hakkının korunması devletlerin yerine getirmesi gereken üç temel yükümlülük çerçevesinde değerlendirilir:

- yaşam hakkını ihlal etmeme,
- üçüncü kişilerin ihlal etmesini önleme
- yaşam hakkını sağlama.

Deprem gibi afetler bağlamında bu yükümlülükler afet öncesinde gerekli önlemlerin alınmasından başlayarak, afet sırasında etkili müdahaleye ve sonrasında çocukların hak ve özgürlüklere erişimini, güvenliğini ve korunmasını sağlayan bir sistemin oluşturulmasına kadar uzanan kapsamlı bir süreci gerektirir.

FİSA Çocuk Hakları Merkezi tarafından, depremlerin birinci yılında Adıyaman Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ile yapılan görüşmelerde,

Adıyaman'da yalnızca okula devam eden çocukların EN AZ

1602'sinin yaşamını kaybettiği ifade edilmişti.²

Deprem Etkisi Sonucu, Deprem Sonrasında Çocukların Maruz Kaldığı Yaşam Hakkı İhlalleri

Alınmayan önlemler ve denetimsizlik nedeniyle depreme dayanıklı olmayan yapıların depremde yıkılması ya da kullanılamaz hale gelmesi Adıyaman'da da pek çok kişinin yerinden edilmesine veya oluşturulan geçici barınma alanlarında yaşamaya başlamasına neden olmuştu. Bu alanlar her ne kadar acil barınma ihtiyacını karşılamışsa da fiziksel güvenlik eksiklikleri veya da altyapı yetersizlikleri gibi yeni riskleri de beraberinde getirmişti.

Depremle yıkılan yapılar yalnızca konutlarla sınırlı değildi; hastaneler, okullar ve birçok kamu kurumu da kullanılamaz hale gelmişti. Bu risklerin yeterince ortadan kaldırılmaması ve hizmetlere erişimde yaşanan güçlükler, çocuklar için ölümle sonuçlanan yaşam hakkı ihlallerine yol açmıştı.

¹ Bakan Ali Yerlikaya'nın, 6 Şubat Depremlerine İlişkin Yayımladığı Mesaj

² 6 Şubat Depremlerinin Birinci Yıldönümünde Adıyaman'da Çocuklar Durum Raporu (FİSA Çocuk Hakları Merkezi, Şubat 2024)

Adıyaman'da depremin ilk yılında, medya izleme yoluyla elde ettiğimiz bilgiler doğrultusunda, en az üç çocuğun (**Zeynep Zümre Tekdal (18 aylık), Asya İrem Dayan (12) ve Ali Bağdaş (16)**) yaşamını kaybettiği bilgisine erişilmişti.

Depremin ikinci yılında da ne yazık ki benzer ihmaller nedeniyle çocuklar yaşamını kaybetmeye devam etti.

6 Şubat 2024 - 3 Şubat 2025 tarihleri arasında Adıyaman'da en az 2 çocuk deprem sonrası yaşanan ihmaller nedeniyle yaşamını kaybetti.

● Melik İsteyfi (11 Yaşında)

15 Mayıs 2024 tarihinde, Adıyaman merkez Mara mahallesi 1312 sokakta kentsel dönüşüm kapsamında yol kenarında yıkılan bir ikametın enkazının yanından geçen 11 yaşındaki Melik İsteyfi isimli Suriyeli çocuk, burada açıkta bırakılan ve akımı kesilmeyen AKEDAŞ Dağıtım Şirketi'ne ait elektrik kablolarına temas etti. Akıma kapılan Melik İsteyfi'nin yaşamını kaybettiği öğrenildi.

Deprem sonrası, ana yollar ve caddeler üzerinde bulunan ve yıkılacakmış gibi eğik pozisyonundaki elektrik direkleri konusunda endişe duyan vatandaşlar, ihbar ve şikayetlerine yanıt bulamadıklarını, sürekli başvuruda bulunmalarına rağmen hiçbir müdahalede edilmediğini belirtti.³

● İkra Tatbaş (4 aylık)

20 Aralık 2023 tarihinde, Adıyaman Merkez K-6 Konteyner Kent'te yaşayan bir annenin, 8 çocuğundan en küçüğü olan 4 aylık İkra Tatbaş'ın kalbinin durduğunu ve nefes almadığını fark ettiği ve konteynerden dışarı çıkarak komşularından yardım istediği öğrenildi. O sırada farklı bir olay nedeniyle konteyner kentte bulunan jandarma ekiplerinin durumu fark etmesiyle ilk müdahale, olay yerinde bulunan bir uzman çavuş tarafından yapıldı. Bebek hayata döndürüldü fakat Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin yoğun bakım ünitesinde tedavi gördüğü ikinci haftanın sonunda 2 Ocak 2024 tarihinde yaşamını kaybetti.⁴

11 yaşındaki Melik'in ve 4 aylık İkra'nın yaşam hakkı ihlaline maruz bırakılması, depremin yıkıcı etkileriyle birlikte kentsel ve kırsal alanlarda oluşan riskli koşulların ve konteyner kentlerde hizmetlere erişimdeki yetersizliklerin en ağır sonuçlarını gözler önüne sermektedir.

FİSA Çocuk Hakları Merkezi'nin, Adıyaman Barosu Çocuk Hakları Merkezi'nden edindiği bilgilere göre, Melik İsteyfi'nin yaşamını kaybetmesine ilişkin soruşturma süreci yürütülüp yürütülmediği öğrenilemezken, K6 Konteyner Kent'te yaşamını yitiren İkra Tatbaş'a ilişkin bir soruşturma başlatılmış, aile beyanları alınmış ve Adli Tıp Kurumu tarafından vefata ilişkin rapor düzenlenmiştir. Ancak vefatın çocuğun sahip olduğu doğal hastalıklar nedeniyle gerçekleştiği belirtilerek dosya takipsizlik kararıyla kapatılmıştır.

Her iki çocuğun maruz kaldığı ölümle sonuçlanan yaşam hakkı ihlalleri afet dönemlerinde çocukların çok daha fazla risk altında olduğunu ve kamu idaresinin ve yerel yönetimlerin çocuğun yaşam hakkını koruma yükümlülüğünü yerine getirmek için çok daha etkin ve bütüncül politikalar geliştirmesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

³ Perre Haber Ajansı (Mayıs, 2024)

⁴ İhlas Haber Ajansı (Ocak, 2024)

● Kayıp / Aranılan Çocuklar

6 Şubat depremlerinde 11 ilde 53 bini aşkın kişi yaşamını kaybederken, depremin hemen ardından birçok insan, yakınlarından haber alamadıklarını, yakınlarını hastanelerde bulamadıklarını ve yaşamlarını kaybettiklerine dair resmi bir bilginin kendilerine iletilmediğini dile getirdiği medyaya yansımıştı. Depremin ikinci yılında bu durumun devam ettiği bilgileri hâlâ yakınlarını ulaşamayan kişiler tarafından kurulan dernekler tarafından paylaşılmaktadır.⁵ Bu paylaşımlar yüzlerce insanın annelerine, babalarına, kardeşlerine, çocuklarına ne olduğunu öğrenemediğini, yasını tutamadığını göstermektedir.

Depremin üzerinden geçen iki yılda yakınlarından haber alamayanlar kamu idaresinden, TBMM'de yanıt beklemişler ancak net bir bilgiye ulaşamadıklarını dile getirmişlerdir. Yanı sıra kamu idaresi de konuyla ilgili çeşitli açıklamalar yapmışsa da bu açıklamaların çelişkili olduğu görülmektedir:

*"1912 çocuğumuzdan bir tanesinin bile kayıp olması durumunun söz konusu olmadığını ilan ediyorum"*⁶

(Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş, Ocak 2024)

*"30'u çocuk, 45'i yetişkin olmak üzere toplam 75 depremzedenin arama çalışmaları devam ediyor. Arama çalışmaları devam eden 75 depremzedenin 50'si Türk vatandaşı, 25'i yabancı uyrukludur"*⁷

(İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, Kasım 2024)

● Kayıpların Ardından Adalet Mücadelesi

6 Şubat depremleri sonrasında hakkında bilgi edinilemeyen veya da yaşamını kaybedenlerin yakınları, kayıpların bulunması ve adaletin tesis edilmesi amacıyla çeşitli sivil toplum girişimleri oluşturdular. Bu oluşumlardan biri olan Adalet Peşinde Aileler Derneği yaptığı bir kamuoyu açıklaması ile İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'ya şöyle seslendi:

"Soruyoruz: Neden bu insanlar hala bulunamadı? 21 ayın sonunda depreme dair kaç dava açıldı? Kaçının 'daha' soruşturması bitmedi? 11 ilde 53 bin insanın öldüğü depremde sadece 42 kamu görevlisi mi yargılanıyor? Firari suçluları ne zaman mahkemeye çıkaracaksınız? Deprem davalarında adalet ne zaman tecelli edecek? Yetkililer, bu sorulara yanıt vermek ve sorumluluk almak zorunda."

(Adalet Peşinde Aileler Derneği, Kasım 2024)

⁵ <https://www.gazeteduvar.com.tr/kayip-yakinlari-2-yildir-bir-iz-pesinde-gidecek-mezarim-olsun-haber-1755634>

⁶ Demirören Haber Ajansı (Ocak, 2024)

⁷ ANKA Haber Ajansı (Kasım, 2024)

Bu süreçte kurulan bir başka dernek de doğrudan kayıp/aranan kişilerin yakınları tarafından kurulan Deprem Mağdurları ve Kayıp Yakınları Derneği (DEMAK). Derneğin başkanı Selahattin Kaban, Antakya Gazetesi'ne verdiği röportajda, 44'ü çocuk olmak üzere toplam 145 kişiden hâlâ haber alınmadığını belirtmektedir.⁸

Derneklerin açıklamalarından edinilen bilgiye göre; kayıp/aranan çocuk bildirimlerinin 44'ünden en az üçü Adıyaman'dadır.

Adıyaman'da kayıp olarak aranan çocuklar ve kayıp oldukları mahalleler şu şekildedir:

- Furkan Alp Aslan (3,5 yaşında) – Siteler Mahallesi
- Muhammed Enes Demir (9 yaşında) – Merkez, Arziklar Apartmanı
- Emre Akif Ateş (15 yaşında) – Karapınar Mahallesi, Örenkent Sitesi

Dönemin Adıyaman milletvekili Abdurrahman Tutdere, Şubat 2024'te İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'ya depremde kaybolan çocuklarla ilgili bir soru önergesi yöneltmişti. Temmuz 2024'te verilen yanıtta, "Bahse konu önergede, Furkan Alp Aslan ile ilgili DNA incelemesi kapsamında henüz eşleşme bulgusuna rastlanmadığı ve konuyla ilgili çalışmaların titizlikle devam ettiği..." ifadelerine yer verildi.

FİSA Çocuk Hakları Merkezi'nin Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) aracılığıyla yaptığı bilgi edinme başvurusu sonucunda 12 Şubat 2025 tarihinde elde edilen yanıtta ise, "Furkan Alp Aslan'ın KİHBİ (Kaçakçılık, İstihbarat, Harekât ve Bilgi Toplama Dairesi) sisteminde kayıp çocuk olarak arandığı, kaybın bulunmasına yönelik çalışmaların savcılık ve çocuk şube müdürlüğü koordinasyonu ile sürdürüldüğü" bilgisi paylaşıldı. Ayrıca, belirtilen yaş grubunda sayı belirtilmese de başka kayıp çocukların da olduğu ifade edilmiştir.

CHP Hatay milletvekili Nermin Yıldırım Kara ise ellerinde 140 kişilik kayıp/aranan kişi listesi olduğunu belirtmiş ve bu listedekilerin 38'inin çocuk olduğunu eklemiştir. 6 Şubat Deprem Kayıpları Platformu sözcüsü Sema Güleç'e göre de bakanlık, gaiplik başvurusuyla nüfustan düşürülen kişilerin kayıp olarak kabul edilmediğini bu durumun kayıp/aranan kişi sayısını düşürdüğünü bildirmiştir.

Sonuç olarak net bir sayı olmasa da derneklerin açıklamalarına göre toplamda 750 kişinin kayıp olduğu ifade edilmektedir. Bu kişilerin yalnızca 75'ine ölüm karnesi verilmemesi için kayıp sayısına dâhil edildiği, geri kalanlara ölüm karnesi verildiği için bu kayıp/aranan kişi sayısının bu şekilde yansıtıldığı belirtilmektedir.⁹

⁸ Antakya Gazetesi (Ocak, 2025)

⁹ <https://www.bbc.com/turkce/articles/c9w5v94v0e7o>

GEÇİÇİ BARINMA ALANLARI, YENİDEN İNŞA ve KONUTLARA GEÇİŞİN DURUMU

6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen depremlerde hasar tespit çalışmaları Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 18 il, 179 ilçe, 8.474 mahalle ve 2.472 köyde yürütülmüştür. Bakanlığın 14 Kasım 2024 tarihli Hasar Tespit Raporuna göre acil yıkılacak, yıkık, ağır hasarlı veya orta hasarlı kategorilerine giren toplam konut sayısı 662.891 olarak belirlenmiştir. Depremlerde en çok hasar alan kentlerden biri ise Adıyaman olmuştur. Adıyaman'da depremden önce 216.744 konut bulunmakta olup, depremin ardından 184.876 bina hasar almıştır. Depremin ikinci yılında edinilen bilgiye göre orta ve daha üstü hasarlı konut sayısının ise toplam 64.456 olduğu öğrenilmiştir.¹⁰

Kullanılamaz hale gelen konutlar sonucu insanların yerinden edilip yerleştikleri geçici konaklama alanlarının sayısı ise birinci yılda 26'sı Merkezde, 21'i ilçelerde olmak üzere 57 konteyner kent alanında toplam 132 bin 168 kişinin yaşadığı belirtiliyordu.¹¹

Depremlerin ikinci yılı geride kalırken ise Adıyaman'da 55 konteyner kentte 36.939 konteynerde toplam 118.150 kişi yaşamaya devam etmektedir. Bu sayı tüm deprem bölgesi için; 395 konteyner kent, 214.038 konteyner ve 650.071 kişidir.¹²

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), kiracı depremden etkilenenlere gönderdiği telefon mesajıyla, kira yardımının Haziran 2024 itibarıyla sona erdiğini duyurmuştur.¹³ Nisan 2023'te başlayan ve orta hasar ve üzerindeki konutlarda ikamet edenlere ödenen kira yardımının kesilmesinin, henüz yeniden inşa tamamlanmadan ve depremden etkilenen kentlerde barınma sorunu devam ederken kesilmiş olması, barınma hakkına erişim konusunda ciddi yetersizlikleri gösterirken, bu durum, bir taraftan da yaşanan belirsizliğin hem çocuklar hem de ebeveynleri üzerindeki olumsuz etkilerini derinleştirdiği sahada çalışan uzmanlar tarafından paylaşılmıştır.

Öte yandan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, Adıyaman'da 27 bin 433 konut ve 3 bin 973 köy evi olmak üzere toplam 31 bin 406 bağımsız bölüm Ocak 2025 tarihi itibarıyla teslim edildiği, 2025 yılının sonuna kadar ise 43 bin 573 bağımsız bölümün teslim edileceği aktarılmıştır.

FİSA Çocuk Hakları Merkezi, teslim edilen konut sayısı 31 bini aşmış olmasına rağmen, konteyner kentlerde yaşamaya devam eden kişi sayısının yalnızca yaklaşık 14 bin azalması konusunda sahada çalışan uzmanların görüşlerine başvurmuştur. Gelen yanıtlarda bu durumun açığa çıkmasında birçok farklı etmenin varlığı dikkat çekmiştir.

Bazı uzmanlar anahtarların teslim edilmesine rağmen birçok konutun hâlâ oturma hazır hale getirilmediğini belirtmiştir. Bir başka uzman ise oturma hazır hale gelse de mevcut kış koşullarında bu konutlarda yaşamının, depremin etkisiyle ekonomik durumu zaten kötüleşmiş olan Adıyamanlı yurttaşlar için zorlayıcı olduğunu; aйдat ve fatura giderlerinin hâlâ karşılanabilir seviyede olmadığını ifade etmiştir. Edinilen diğer bilgilere göre ise inşa edilen yapıların şehir merkezinden uzak olması, ulaşım başta olmak üzere hizmetlere ve olanaklara erişimde ciddi zorluklar yaratmaktadır. Bu nedenle, yaşam alanlarının hak temelli bir yaklaşımla düzenlenmesi ve yaşama uygun hale getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

ÇOCUĞUN BARINMA HAKKI

¹⁰ Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Yeniden İmar ve Gelişme Raporu (T.C.Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Şubat 2024)

¹¹ Hayata Destek Derneği, Acil Durum Raporu (Aralık, 2023)

¹² Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Yeniden İmar ve Gelişme Raporu (T.C.Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Şubat 2024)

¹³ Gazete Duvar (Haziran, 2024)

Depremden etkilenen ailelere kalıcı konutlara geçiş sürecinde yerinde dönüşüm ve toplu konut gibi farklı seçenekler sunulmuştur. Ancak bu haklardan yalnızca hak sahipliği başvurusu olumlu sonuçlananlar yararlanabilirken, deprem sırasında kiracı konumunda olan ailelerin de yararlanabileceği sosyal konutlar inşa edileceği ifade edilmiştir. Ancak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un açıklamasına göre; bu sosyal konutların inşaatına 2025 yılı sonunda 81 ilde başlanacağı ve depremden etkilenen kiracıların önceliklendirilecek şekilde planlanmıştır. Fakat nasıl bir süreç ve önceliklendirme durumu olacağına dair bilgi edinilemez iken iki yıldır geçici barınma alanlarında yaşamak zorunda kalan ve hak sahibi olamayan yurttaşlar açısından belirsizlik devam etmektedir.¹⁴

Adıyaman'da çalışan bir sosyal hizmet uzmanından edinilen bilgiye göre; bu süreçte, bazı konteyner kentlerin farklı bir bölgeye taşınacağı yönünde söylentilerin zaman zaman yayıldığı ve bu belirsizliğin aylarca sürdüğü aktarılmıştır. Ailelerin, mevcut yaşam düzenlerini ve barınma koşullarını etkileyebilecek bu durum karşısında tedirginlik yaşadığı bilgisi edinilmiştir.

Özellikle, 21 metrekairelik konteynerlerin barınma açısından yetersiz olması nedeniyle ailelerin, konteynerlerinin önüne demir ve brandalarla ek alanlar oluşturarak yaşam alanlarını genişlettiği belirtilmiştir. Konteynerlerin taşınması ihtimalinin, ailelerin bu alanlara yaptığı maddi harcamaların boşa gitmesi, yeni alanda benzer ihtiyaçların tekrar ortaya çıkması ve mevcut komşuluk ilişkilerinin kopması gibi sebeplerle endişe yarattığı da ayrıca ifade edilmiştir.

Yıkım Süreçlerinde Çocuk Güvenliği Riskleri

Depremi birinci yılında hasarlı binaların yıkımı sırasında yaşanan ihlaller ikinci yılda yıkımların durmasıyla birlikte başka riskleri açığa çıkarmıştır.

Depremi ikinci yılını geride bırakırken ise Adıyaman'da 3 bin 231 binanın yıkılmayı beklediği bilgisi edinilmiştir. Mahkeme süreçlerini tamamlanan ve yıkılması gereken 3 bin 797 orta hasarlı binanın 566'sı yıkıldığı ancak geriye kalan binaların mahkeme süreçlerinin devam ettiği öğrenilmiştir.¹⁵ Türkiye'deki uzun süren yargı süreçleri nedeniyle hala yıkılmamış olan bu binalar, kentsel ve kırsal alanlarda çocuklar açısından birçok risk barındırmaktadır. Nitekim yol kenarında yıkılan bir binanın enkazının yanından geçen 11 yaşındaki Suriye uyruklu Melik İsteyfi'nin yaşamını kaybetmesi olayında olduğu gibi.

Adıyaman Barosu Çocuk Hakları Merkezi, yıkılmamış ancak kullanılamaz halde olan bu binaların bazılarının zamanla uyuşturucu madde kullanımının merkezi haline geldiğini karşılaştıkları dosyalarda tespit ettiklerini belirtmektedir.

Barınma Alanlarında Katılım Hakkı:

Çocuklar Geçici Barınmada Söz Sahibi Olamadı, Kalıcı Konutlarda da Olamıyor

Depremi ilk yılı kapsamında hazırlanan raporda konteyner kentlerde yaşayan yurttaşların yönetim süreçlerine katılmadıkları, çocuk dostu alanların ise yetersiz olduğu ya da tamamen bulunmadığı yer almaktadır.¹⁶ Ne yazık ki birinci yılda, geçici barınma alanlarının yönetiminde söz sahibi olamayan yurttaşlar, ikinci yılda da benzer şekilde, bu kez belirsiz bir ücret ödeyecekleri ve yıllarca ödeme yapmaya devam edecekleri kalıcı konut projelerine dair herhangi bir karar alma mekanizmasına dahil edilmediklerini dile getirmektedir. Kendileri için belirlenen konutların lokasyonu, maliyeti, niteliği ve olanakları gibi konularda dahi görüşlerine başvurulmadığı belirtilmektedir.

Katılım hakkının yok sayıldığı bu süreçte, depremden etkilenen yurttaşlar için tek seçenek: kuralar sonucu kendilerine düşen konutlarda yaşamaktır...

¹⁴ TRT Haber Canlı Yayını (Şubat, 2025)

¹⁵ TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Adıyaman Temsilcisi Tuncay Kaya'nın Artı Geçek'te yayınlanan röportajı (Şubat, 2025)

¹⁶ 6 Şubat Depremlerinin Birinci Yılında Adıyaman'da Çocuklar Durum Raporu: https://chm.fisa.org.tr/wpcontent/uploads/2024/02/6subat_AdiyamandaCocuklar.pdf

● Mültecilerin Barınma Hakkına Erişiminin Durumu

Adıyaman'da çalışan bir saha uzmanının aktardığı bilgiye göre; **depremin ikinci yılı geride kalırken mültecilerin yaşadığı bu alanda; temel sorunlar hâlâ devam etmektedir.**

Depremi birinci yılında, çadır kentlerden konteyner kentlere geçiş sürecinde en son taşınanlar mülteciler olmuştu. Depremi üzerinden geçen iki yılın ardından; Adıyaman'daki kamu otoritelerinin, topluluklar arası artan kutuplaşmaları ve etnik kimliklere dayalı anlaşmazlıkları gerekçe göstererek Türkiyeli yurttaşlar ve mültecilerin yaşam alanlarını birbirinden ayırdıkları, sahada çalışan uzmanlar tarafından aktarılmaktadır.

Mülteciler Adıyaman kent merkezine 40 km uzaklıkta olan ve çevresinde herhangi bir yerleşim bulunmayan Bebek Köyü'ne yerleştirilmiştir. Burası, mültecilerin Türkiye'ye ilk geldikleri 2011 yılında, konakladıkları geçici barınma alanlarından biridir.

Depremi ikinci yılında; Bebek Köyü'nde bulunan konteyner kentte yaşamlarını sürdürmeye devam eden mültecilere dair ne yazık ki kısıtlı bilgi edinilebilmektedir.

Hijyen, banyo ve tuvalet koşullarının yetersizliği, yaşam koşullarını zorlaştıran en önemli faktörlerden biri olmasına karşın iki yıl geçmiş olsa da neredeyse ilk günlerdeki tüm ihtiyaçların sürdüğü belirtilmektedir. Ayrıca çocuklar kendilerini korumak amacıyla çeşitli mekanizmalar oluşturmaya çalışmaktadır. Bunlardan birisi de kadınlar ve kız çocuklarının banyo sırasında birbirlerine destek olabilmek için kendi aralarında bir WhatsApp grubu kurmalarıdır.

Aynı saha uzmanı konteyner kentte başından beri sınırlı sayıda temiz ve sağlam tuvalet bulunduğunu, Bebek Köyü'nde ise tuvalet atıklarının başlangıçta doğrudan toprağa karıştığını belirtmiştir. İnsanların kendi imkânlarıyla borular kullanarak atıkları uzaklaştırmaya çalıştığı ifade edilmiştir. Ayrıca bu durum depremlerin ardından çocukların ve yetişkinlerin hijyenden voksun ortamlarda hastalıklara daha acık hale gelmesine neden olabilmektedir.

● Deprem Sonrası Dom ve Abdal Topluluklar

FİSA Çocuk Hakları Merkezi'nin, deprem sonrası Dom ve Abdal topluluklarının haklara erişim konusunda görüşlerine başvurduğu **Romani Godi (Roman Hafıza Çalışmaları Derneği)**, bu toplulukların barınma hakkına erişimde yaşadığı zorlukları ve ayrımcılığa dikkat çekerek depremin ardından, Dom ve Abdal toplulukları büyük ölçüde kendi imkanlarıyla hayatta kalmaya çalıştığını ve mekânsal ayrışmanın ortadan kalkmasıyla birlikte, eski mahallelerinin yerini geçici çadır alanları aldığını aktarmıştır. Ancak bu alanlar, güvenli ve kalıcı barınma ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak kalmış ve toplulukların yaşam koşulları iyileşmemiştir.

Depremi etkisiyle, Roman, Dom ve Abdal toplulukları devletin sosyal politikalarından genellikle dışlanmış ve çoğu zaman temel haklardan yoksun bırakılmıştır.

Kamu kurumları, bu toplulukların yaşadığı sistemik ayrımcılığı görmezden gelerek onları "öncelikli ihtiyaç grubu" olarak tanımamış, yerel yönetimler ise bu grupların varlığından dahi habersiz olmuştur. Bu durum, barınma hakkı gibi temel hakların yanı sıra diğer haklardan da mahrum kalmalarına yol açmıştır. Adıyaman'daki bazı konteyner kentlerde çocukların ayrımcılığa maruz kaldığı, ancak buna karşı etkili bir politika izlenmediği ve çoğu zaman görmezden gelindiği sahadaki uzmanlar tarafından belirtilmiştir.

Roman, Dom ve Abdal topluluklarının karşılaştığı bu sorunlar sadece barınmaya erişimle sınırlı değildir; aynı zamanda ayrımcılıkla mücadelenin ve toplumsal eşitliğin sağlanması için geniş kapsamlı bir hak temelli yaklaşıma ihtiyaç vardır. Bu toplulukların insan onuruna yaraşır koşullarda yaşaması için devletin ve yerel yönetimlerin yükümlülüklerini yerine getirmesi, ayrımcılığı ortadan kaldıran ve herkesi kapsayan politikalar üretmesi gerekmektedir. Öte yandan, güvenli barınma alanlarına erişimde zorluklar yaşayan Dom ve Abdal toplulukları, sivil toplum örgütlerinin psikososyal destek hizmetlerine de ulaşmada güçlük çekmişlerdir. Romani Godi, sivil toplumun, Dom ve Abdal topluluklarının yaşadığı ayrımcılığı ve hizmetlere erişimdeki güçlükleri görmede ve harekete geçmede yetersiz kaldığını vurgulamış ve bu konuda, Roman alanında çalışan sivil toplum örgütlerinden destek alınmasını önermiştir. Ayrıca Romani Godi, ayrımcılıkla mücadele etmek ve Dom ve Abdal topluluklarının haklarına erişimini sağlamak için bu toplulukların güvenli ve kalıcı konutlara yerleştirilmesinin acil bir zorunluluk olduğunu belirtmiş, geçici barınma alanlarının ötesine geçilmesi gerektiğini ve bu toplulukların onurlu bir yaşam sürdürebilmesi için gerekli adımların atılması gerektiğini ifade etmiştir.

ÇOCUĞUN SAĞLIK HAKKI

SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİM

6 Şubat depremlerinin ardından sağlık hizmetlerine erişimde ciddi zorluklar yaşanmıştır. Yıkılan hastaneler ve yerinden edilmeler, sağlık hizmetlerine ulaşımı büyük ölçüde güçleştirmiştir.

**Adıyaman'da
14 hastane hasar almış
bunların 3'ü
kullanılamaz hale
gelmiştir.¹⁷**

Adıyaman'da kullanılamaz hale gelen hastanelerden biri de Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi'dir. Bu durum, çocukların kendilerine özgü sağlık hizmetlerinden ve çocuk sağlığı alanında uzmanlaşmış sağlık personelinin yararlanmasını zorlaştırmıştır. Hastane, depremin ardından bir süre ana binasında hizmet vermeye devam etse de, yaklaşık iki yıl sonra, Aralık 2024'te yeni binasında faaliyete geçebilmiştir.

Yenidoğan ve çocukluk hastalıklarının önlenmesi ile çocuk ölümlerinin azaltılması için kritik öneme sahip sağlık hizmetlerine erişimin bu kadar gecikmesi çocuklara yönelik öncelikli yükümlülüklerin yerine getirilmesinde eksiklikler yaşandığını göstermektedir.

Depremin ikinci yılında, geçici barınma alanlarından kalıcı konutlara geçiş süreci devam ederken, konteyner kentlerin içinde de yer değişiklikleri yaşanmaktadır. Sık taşınmalar, birinci basamak sağlık hizmetlerine erişimde aksamalara yol açmakta ve özellikle bebeklerin koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerinden yararlanmasını zorlaştırmaktadır. Bu durumun en çarpıcı yansımalarından biri, bebek ölüm hızlarındaki artıştır. Türkiye genelinde bebek ölüm hızı binde 10 seviyesindeyken, Adıyaman'da bu oran binde 23'e çıkmıştır.¹⁸

Yıkılan Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi, barınma alanlarında yaşanan değişimler ve sağlık hizmetlerindeki aksamalar, bebeklerin temel sağlık hizmetlerinden yararlanamamasına ve önlenbilir ölümler yaşanmasına neden olabilmektedir. Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın raporuna göre ise Ulusal Çocukluk Dönemi Aşılama Takvimine uygun olarak açılanmalarına devam edildiği öğrenilmiştir.

Adıyaman'da 16 Aile Sağlığı Merkezi (ASM) projesi planlandığı belirtilmiş olsa da, iki yıl içinde yalnızca dört ASM yapıldığı ve bunlardan yalnızca biri devlet tarafından inşa edildiği öğrenilmiştir.¹⁹

Konteyner kentler açısından ASM'lere erişime dair, Adıyaman'da çalışan bir sosyal hizmet uzmanı "Konteyner kentler içerisinde veya yakın alanda sağlık hizmetlerine erişimde Aile Sağlığı Merkezleri'ne erişim mümkün olabiliyor. Ancak bu gibi birinci basamak sağlık hizmetlerine erişimde de standart bir hizmet olduğunu söylemek güç." ifadelerini kullanmıştır.

¹⁷ Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Yeniden İmar ve Gelişme Raporu (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Şubat 2024)

¹⁸ TTB-SES Şubat 2023 Depremleri 18. Ay Raporu

¹⁹ TTB-SES Şubat 2023 Depremleri 2. Yıl Raporu Yönetici Özeti

● Temiz Suya Erişim

Sağlığa erişim, yalnızca hastane ve sağlık personeline ulaşmakla sınırlı değildir;

temiz su, uygun barınma koşulları ve yeterli beslenme gibi temel gereksinimlerin karşılanması da sağlıklı bir yaşam hakkının ayrılmaz parçalarıdır.

Ancak deprem bölgesinde hâlâ temiz suya, güvenli barınmaya ve yeterli gıdaya erişimde ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu ihmaller, çocukların sağlıklarını tehdit etmekte ve yaşam hakkı ihlalleri ile sonuçlanmaktadır.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın depremin ikinci yılında yayınladığı raporda "Afetin yaşandığı ilk günlerden itibaren çevre sağlığı hizmetlerinin aksamaması, su kaynaklı salgınların önlenmesi amacıyla bölgede 100 ekip (300 kişi) görevlendirilmiş olup su ve hijyen koşullarının kontrolü, eksiklerin tespiti ve giderilmesi sağlanmıştır." ifadeleri yer alsa da sahada çalışan uzmanlar bu konuda sıkça bildirimlerde bulunulduğunu fakat adım atılmadığı ya da çok geç geri dönüş alınabildiğini kaydetmişlerdir.

Örneğin, Adıyaman'da bir sivil toplum örgütünde çalışan uzmanın aktarımına göre, Adıyaman Vartana'da bulunan konteyner kentte hâlâ şehir şebeke suyu sağlanmamış olup, kuyu suyu kullanımı konusunda valilik ve AFAD arasında sorumluluk devri yapıldığı ifade edilmiştir. Uzman, kuyu suyunun ilaçlanmasıyla ilgili sürecin belirsizliğini koruduğunu, ancak ilaçlama yapılırsa dahi suyun depolarda uzun süre bekletilmesi nedeniyle bakteri ürediğini ve gözle görülebilen kurtçukların oluştuğunu belirtmiştir. Bu durum nedeniyle insanların mecburen bu suyu tükettiği ve sağlık sorunları yaşadığı aktarılmıştır.

Uluslararası kurumlar tarafından bölgeye su arıtma cihazları kurulmuş olmasına rağmen, bu cihazların yalnızca fiziksel temizlik sağladığını ve suyu sağlık açısından güvenli hale getiremediği vurgulanmıştır. Deprem sonrası şehir şebeke suyunun sağlanmasına dair beklentiler olmasına rağmen, geçen sürede devletin artık bu konuda bir adım atmayacağı yönünde bir kanaatin oluştuğunu ifade etmiştir.

Depremın yıkıcı etkisi sonucu en fazla haklara erişimde güçlük yaşanan alanlardan biri eğitim hakkı olmuştur. 2022-2023 eğitim öğretim yılının bahar döneminin başlangıcında meydana gelen depremler sonucu etkilenen illerde kademeli olarak eğitim hizmetleri başlatılmıştır. Fakat depremin etkisiyle yıkılan okul binaları, okula giden çocukların farklı kentlerde ya da geçici barınma alanlarında yaşamaya devam etmeleri gibi faktörler eğitime erişimi güçleştirmiş ve engellemiştir.

Kriz dönemlerinde etkili bir hizmet sunarak olağan koşulları sağlanması ve çocukların eğitim hizmetlerine erişimini sağlamak devletin yükümlülüğüdür. İkinci yılı geride bırakırken Adıyaman'da birinci yılda aktarılan pek çok sorun ne yazık ki hala devam etmektedir.

Sahada çalışan uzmanlardan ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası'nın raporlarından edinilen bilgilere göre²⁰:

ÇOCUĞUN EĞİTİM HAKKI

● Okul Yapıları ve Eğitim Ortamları

Adıyaman'da toplam 801 okuldan;

- 392'si hasarsız,
- 287'si az hasarlı,
- 41'i orta hasarlı,
- 63'ü ağır hasarlı ve
- 14'ü yıkılmıştır.

Depremın ikinci yılını geride bırakırken, 54 okulun tamamlanmış olduğu, 38 okulun ise inşaatının devam ettiği, 5 okulun ise ihale sürecinde olduğu öğrenilmiştir. Ancak, güçlendirme çalışmaları yapılan bazı okullarda hatalı uygulamalar nedeniyle kamu zararı olduğu tespit edilmiştir.

Okullara bağlı pansiyonların güçlendirme çalışmaları devam etmekte, bu süreçte öğrenciler farklı pansiyonlara yerleştirildiği için ulaşım sorunları yaşanmaktadır. Bunun yanı sıra, kütüphane ve laboratuvar gibi ortak alanların eksikliği eğitimdeki eşitsizliği artırmakta, öğrencilerin akademik başarısını olumsuz etkilemektedir.

● Ulaşım ve Eğitime Erişim Sorunları

Deprem döneminde öğrenci sayısı 18 bin 452 kişi azalmış, okul terki artmıştır. Özellikle deprem sonrasında kırsal kesimlere taşınan öğrenciler için üretiz ulaşım sağlanmamış, bu da çocukların eğitime erişimini zorlaştırmıştır.

Aileler ve uzmanlar, birinci yıl raporunda da vurgulanan ücretsiz servis desteğinin söylenildiği gibi mevcut olmadığını, ikinci yılda da bu durumun değişmediğini aktarmaktadır. Ayrıca, çocukların evlerine yakın okullarda eğitim alma zorunluluğu nedeniyle nitelikli eğitime erişimleri kısıtlanmaktadır.

²⁰ Eğitim- Sen Basın Açıklaması: 6 Şubat Depremlerinin İkinci Yılında, Deprem Bölgesinde Öğrenci ve Eğitim Emekçilerinin Durumu (Şubat, 2025)

● Eğitim Politikalarının Çocukların Üzerindeki Etkileri

Kalıcı yaz saati uygulaması ve ikili eğitim nedeniyle öğrenciler erken saatlerde karanlıkta okula gitmek zorunda kalmaktadır. Bu durum hem güvenlik kaygıları yaratmakta hem de öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir.

MEB 2023-2024 örgün eğitim istatistiklerine göre, deprem öncesi 2022 yılından deprem sonrası 2024 yılına kadar öğrenci sayısı Hatay'da 65 bin 248, Malatya'da 29 bin 383, Kahramanmaraş'ta 29 bin 91, Adıyaman'da ise 18 bin 452 kişi azalmıştır.

Depremi ikinci yılında Adıyaman'da eğitim hakkına erişimde halen çok sayıda sorun devam etmektedir. Yeni okullar yapılmasına karşın güçlendirme süreçlerinde hatalar yapılması, pansiyon ve taşınmalı eğitimde yaşanan zorluklar, çocukların eğitim hakkını olumsuz etkilemektedir. Ücretsiz taşınmalı eğitim desteğinin sağlanması, okul ortamlarının iyileştirilmesi ve çocukların nitelikli eğitime erişiminin güvence altına alınması gerekmektedir.

ÇOCUĞUN KORUNMASI ve ÇOCUK GÜVENLİĞİ

Çocukların, olağan dönemlerde de hak ve özgürlüklere erişimlerinin engellenmesi nedeniyle afet gibi kriz durumlarında ihmal ve istismara daha açık hale geldikleri bilinmektedir. Bu nedenle, çocukların korunmasına yönelik olarak hem kamu idaresi hem de afet dönemlerinde sahada çalışan sivil toplum örgütleri tarafından daha fazla çaba harcanması gerekmektedir.

Depremi birinci yılında uzmanlardan edinilen bilgilere göre, geçici barınma alanlarında yaşamın devam etmesi ve mevcut çocuk koruma mekanizmalarının işlevsiz kalması nedeniyle çocukların güvenliği ciddi risklere açık hale gelmiştir. Konteyner kent gibi dar ve güvensiz barınma alanlarında, tanımadıkları kişilerle aynı ortamı paylaşmak zorunda kalan çocukların, yeni gelen uzmanlar ve kamu görevlileriyle daha fazla temas kurması riskleri artırırken, şikâyet mekanizmalarının da işlevsiz kaldığı aktarılmıştır.²¹

Depremin ikinci yılı geride bırakırken, benzer risklerin ve sorunların devam ettiği bilgisi edinilmiştir. Adıyaman'da bulunan bir sosyal hizmet uzmanı konteyner kentlerde hala yetersiz ışıklandırma bulunduğunu aktarırken ayrıca genel güvenlik önlemlerine ek olarak çocuk güvenliği kapsamında önlemler alınmış olduğunu söylemenin pek mümkün olmadığını dile getirmiştir.

Adıyaman'daki yıkımı tamamlanmamış 3 bin 231 orta hasarlı binanın, özellikle çocuklar için ciddi bir güvenlik riski oluşturduğu, bu binaların bazılarının ise zamanla uyuşturucu madde kullanımının merkezi haline geldiği öğrenilmiştir. Konteyner kentlerdeki yapılarla birleşen bu tehlikeler ve haklara erişimde yaşanan gecikmeler ve engeller çocukların adalet sistemi içinde yer almasına neden olmaktadır. Adıyaman Barosu Çocuk Hakları Merkezi'nden edinilen bilgiye göre, uyuşturucuyla ilişkili olaylarla ilgili karşılaştıkları dosyalarda birebir çocuklar yargılanmasa da şüphelilerin ifadelerinde bahsi geçen uyuşturucu madde kullanım yerlerinin terkedilmiş okul bahçeleri ve konteyner kent çevresinde yoğunlaştığı, bu durumun çocukların erken yaşta uyuşturucuyla tanışmasına yol açtığı aktarılmaktadır.

Bu bulgular güvenli barınma alanlarına erişimin halen sağlanamamış olmasının, çocuk güvenliğine yönelik ciddi riskleri açığa çıkarırken, hizmetlere erişimde yaşanan eksikliklerin bir an önce giderilmesi ayrıca yeniden inşa süreçlerinin hızlandırılması gerektiğini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

● Veriye Ulaşamama

Sistemik ve güvenilir bilgilerin paylaşılmaması, kriz dönemlerinde çocukların özgün ihtiyaçlarının görünmezleşmesine neden olurken, afet sonrası çocuk koruma politikalarındaki eksiklikler de çocukları ihmal ve istismar riskine daha açık hale getirmektedir.

Bu nedenle çocukların korunmasına yönelik etkin bir sistem oluşturulabilmesi için kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası aktörler tarafından düzenli olarak hak temelli veri toplanması, bu verilerin şeffaf bir şekilde paylaşılması ve sahada uygulanacak koruma politikalarının çocukların ihtiyaçlarını merkezine alması gerekmektedir.

: DEPREM DAVALARI

Devletlerin temel yükümlülüklerinden biri de insan haklarına ilişkin ihlaller konusunda hesap verebilir olmaktır.

CEZASIZLIKLA MÜCADELE - HESAP VERİLEBİLİRLİK

Kriz dönemlerinde fiziksel, sosyal ve ekonomik faaliyetlerin yanında yasal ve hukuki süreçlerin işletilmesi de krizden etkilenenlerin iyileştirilemesi, yeniden güçelenmesi aşamasının gerekliliğidir. Depremi ardından, yıkılan yapılara ilişkin depremden sonraki haftalarda birçok kişi gözaltına alındı, tutuklandı. Depremi ilk aylarında müteahhitler, yapı denetçileri ve teknik personeller hakkında iddianameler hazırlandı, davalar açıldı.

Depremi üzerinden geçen iki yılda Adıyaman'da, yıkılan binalara ve yaşamını kaybedenlere ilişkin bazı davalar görülmeye başlamıştır. Toplam 9 bin 200 ihbar, şikayet ve ölümlü sonuçlanan yaşam hakkı ihlali ile ilgili olay incelenmiş ve soruşturmaların tamamlanmasının ardından 420 dosya kapsamında dava açılmıştır.²²

Görülen davalarda müteahhitler, yapı denetçileri, mimar ve mühendisler yargılanırken bu süreçte kamu görevlileri hakkında soruşturma başlatılması için izin taleplerinde bulunulmuştur.

Depremi ikinci yılını geride bırakırken Adıyaman'daki 32 soruşturma dosyası çerçevesinde kamu görevlileri hakkında da dava açıldığı görüşmelere katılan hukukçular tarafından belirtilmiştir.

Hukukçular kamu görevlileri ile diğer sorumlu sanıkların bir arada yargılanmasını hakikatin açığa çıkabilmesi ve ihmallerin tespiti açısından kritik olduğunu vurgularken ne yazık ki diğer sanıkların yargılandığı önemli bir kısım davada yargılamaların, dosyalar birleştirilmeden karara bağlanmaya başladığını eklemiştir.

Geçtiğimiz iki yılda, Adıyaman'da üç ayrı ağır ceza mahkemesince yürütülen yargılamalarda 47 sanığın yer aldığı 39 dava karara bağlanmıştır. Adıyaman'da iki yıl boyunca görülen davalar kapsamında FİSA Çocuk Hakları Merkezi'nin görüştüğü Adıyaman Barosu Çocuk Hakları Merkezi'nden avukatlar;

“

Şimdiye kadar görülen davalarda çocuğun üstün yararı ilkesi gözetilmeden yargılamalar gerçekleştirildi. Örneğin İsiyas Oteli dosyasında, çocukların otelde vefat etmeleri üzerine otel sahiplerinin ve diğer yükümlülerin çocuklara yönelik bakım ve gözetim yükümlülükleri yönünden de mahkemenin değerlendirme yapması gerektiği kanaatindeydik. Ancak salt taksir üzerinden yargılamalar yapılarak hakkaniyete aykırı kararlar verildiğini düşünüyoruz.”

ifadelerini kullanmışlardır.

Adıyaman'da görülen bazı davalara ilişkin bilgiler şöyle:

Grand İsias Otel Davası

Karara bağlanan davalardan biri Grand İsias Otel'in davası'dır. KKTC'den gelen 26 çocuğun da aralarında bulunduğu 72 kişinin yaşamını kaybettiği İsias Oteli Davasında 22 Ekim 2024'te görülen dördüncü duruşmada, haklarında soruşturma izni çıkarılan kamu görevlilerinin dosyalarının "akıbetinin öğrenilmesine" karar verilirken, kamu görevlileri dosyasının birleştirilmesi talebi ise reddedilmiştir.

Soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde, otelin inşa edildiği 1993 yılından sonra ruhsatsız bir kat eklenmesi, binadaki malzeme kalitesinin yetersizliği ve uzun süre atıl vaziyette kalan kaba inşaatın korozyona uğraması gibi bir dizi usulsüzlük ve risk faktörü bilirkşi raporlarında ortaya çıkmıştır. Yaşamını kaybedenlerin yakınları sanıkların "olası kast" suçundan cezalandırılmasını talep ederek dava süresince buna dair mücadelelerini yürütmüşlerdir.

Ancak Adıyaman 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 25 Aralık 2024'te görülen karar duruşmasında mahkeme, sanıkların olası kast ile cezalandırılmaları talebini reddederek sanıkları 'bilinçli taksir' suçundan hapis cezaları vermiştir.

26'sı çocuk 72 kişinin yaşamını kaybettiği Grand İsias Otel'in davasında;

- yapı sahipleri Ahmet Bozkurt'a 17 yıl 17 ay 7 gün,
- Mehmet Fatih Bozkurt'a 15 yıl 28 ay 28 gün,
- mimar Erdem Yıldız'a 17 yıl 17 ay 7 gün,
- inşaat mühendisi Halil Bağcı'ya 7 yıl 6 ay,
- fenni mesul Hasan Aslan'a 15 yıl 16 ay 20 gün,
- statik proje müellifi Mehmet Gündoğdu'ya 7 yıl 16 ay

hapis cezası verilmiştir.²³

Bu süreçte, çocukların yakınları tarafından KKTC'de kurulan Şampiyon Melekleri Yaşatma Derneği kamuoyunu duyarlı olmaya ve davayı yakından takip etmeye çağırmıştır.

Karar duruşmasının ardından, derneğin Başkanı Yücesoy, bu davanın emsal olması ve başka çocuklar ölmesin diye mücadeleye devam edeceklerini ve bir üst mahkemeye taşıyacaklarını ifade etmiştir.

13 Şubat 2024 tarihinde basına yansıyan bilgilere göre, kamu görevlileri hakkında da iddianame hazırlanmıştır. Adıyaman Cumhuriyet Başsavcılığı, dönemin Adıyaman Belediyesi Yapı Kontrol Biriminde görevli olan ve yapı ruhsatında proje kontrollerinden sorumlu Belediye Başkan Yardımcısı Osman Bulut ile beş kamu görevlisi hakkında 'Taksirle ölüme ve yaralanmaya neden olma' suçundan iddianame hazırlamıştır.²⁴

²³ FİSA Çocuk Hakları Merkezi Tarafından Duruşma Tutanaklarından Edinilen Bilgiler

²⁴ ANKA Haber Ajansı (Şubat, 2024)

Umutkent Sitesi Davası

6 Şubat 2023'teki depremlerde Adıyaman'da yıkılan Yenimahalle Umutkent Sitesi ile ilgili davanın ilk duruşması, depremden tam iki yıl sonra 13 Şubat 2025'te başlamıştır. Bu davada, 125 kişinin yaşamını kaybetmesine yol açan siteye ilişkin sorumlulukları bulunan kişiler yargılanmaktadır. Ancak davada herhangi bir tutuklu sanık bulunmamaktadır.

Cüleylioğlu Apartmanı Davası

6 Şubat 2023'teki depremler sırasında Zümrüt İnşaat tarafından inşa edilen Cüleylioğlu Apartmanı'nın çökmesi sonucu 37 kişi yaşamını kaybetmiştir. Savcılığın hazırladığı iddianamede, sanıklar "bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden olma" suçlamasıyla yargılanmaktadır. Yapılan incelemelerde, apartmanın yapımında kullanılan malzeme kalitesinin düşük olduğu, statik projeye aykırı kolon ve kiriş sistemlerinin kullanıldığı ve yapı denetim süreçlerinin yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Savcılık, sanıkların deprem riskine rağmen gerekli önlemleri almadan projeyi tamamladıklarını belirterek, sanıkların en üst sınırdan cezalandırılmasını talep etmiştir. Dosya kapsamında 2'si tutuklu olmak üzere toplam 6 sanık yargılanmaktadır. Davanın ilk duruşması 14 Ocak 2025'te Adıyaman 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmüş, duruşmada sanıklar Yavuz Karakuş ve Bilal Karakuş'un tutukluluk hallerinin devamına karar verilerek 15 Mayıs 2025 tarihine ertelenmiştir. Yargılama süreci, sanık avukatlarının ek bilirkişi raporu talebiyle devam edecek.

Hasoğlu Apartmanı Davası

6 Şubat depremlerinde Adıyaman'ın Merkez ilçesinde bulunan Hasoğlu Apartmanı'nın yıkılması sonucu 25 kişi yaşamını kaybederken 3 kişi ise yaralandı. Apartmanın müteahhitleri Mahmut Nedim Evli ve Mahmut Portakal, müteahhit ve statik proje müellifi Ünal Gökbulut, şantiye şefi Adem Turan, yapı denetim şirket yetkilisi ve statik proje-uygulama denetçisi Serdar Selçuk, yapı denetim şirket yetkilisi Yusuf Kızılet, uygulama denetçisi Mehmet Öztürk, kontrol elemanı Yusuf Kılınç hakkında "bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden olma" suçundan dava açıldı. Dosya kapsamında sanık Yusuf Kızılet tutuklu yargılanıyordu.

Dosyaya ilişkin ilk duruşma 23 Eylül'de ikinci duruşma ise 25 Aralık'ta görüldü. İkinci duruşmadan beş gün sonra sanık Yusuf Kızılet tahliyesiyle birlikte dosyada tutuklu kimse kalmadı.

Yanı sıra Adıyaman Cumhuriyet Başsavcılığı, Adıyaman Valiliği'nden Hasoğlu Apartmanı'nın yıkılmasında ihmali bulunan Adıyaman Belediyesi Yapı Kontrol Birimi görevlileri ile Adıyaman Belediyesi'nin ilgili birimindeki yapı ruhsatlarında proje kontrollerinden sorumlu görevliler (7 Mayıs 2019 tarihli kat ilavesi ruhsatına esas) hakkında soruşturma izni talep etti.

Adıyaman Valisi Osman Varol ise; Adıyaman Belediyesi'nde görevli yapı kontrol müdürü Bekir Bilgin, yapı kontrol eski müdürü Ferhat Bülent Özer, yapı kontrol şefi İrfan Günay Çelik, belediye eski mimarı Hümeysra Taş, jeoloji mühendisi Fahri Yılancı, inşaat mühendisi Mehmet Fatih Boybay, inşaat teknikerleri Mahmut Sağlam ve Tulgay Sarıkaya hakkında soruşturma izni vermedi.

Söz konusu karara karşı Adıyaman Cumhuriyet Başsavcılığı ile Hasoğlu Apartmanı'nda yakınlarını kaybeden aileler, Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlığı'na itiraz ederek sekiz kamu görevlisi hakkında soruşturma izni verilmesini yeniden talep etti. Aralık ayından itibaren değerlendirilen Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesi, Adıyaman Belediyesi'ndeki 8 kamu görevlisi hakkında soruşturma izni verilmesine hükmetti ve böylece kamu görevlilerinin yargılanmasının önü açıldı.

